

[Az eredeti on-line cikk elérhető itt](#)

[Audio formátumban a cikk](#)

2025. december 05., 17:23

Majdnem 150 év korrajza fedezhető fel az aradi színlapokból

Piroska Katalint és Piroska Istvánt a közöttük álló Fekete Károly, a Kölcsey Egyesület alelnöke faggatta a színlapokról

Fotó: Pataky Lehel Zsolt

Közel 150 év, az 1806 és 1948 közötti időszak aradi színlapjait kutatta és rendszerezte, majd szerkesztette kötetbe a Kiskunfélegyházán élő, aradi származású Piroska házaspár, István és Katalin, akik korábban az aradi magyar színjátszás 130 éves történetéről is könyvet írtak. Az Aradi színlapok című három- (magyar, román és német) nyelvű kötetet csütörtök este mutatták be Aradon nagyszámú közönség jelenlétében. A majdnem másfél évszázadot felölelő monográfia nem színháztörténet, hanem a [színházi](#) plakátok bemutatásával egyfajta korrajzot fest a város 19. századi, 20. század eleji életéről, társadalmi-gazdasági helyzetéről, de színháztörténeti érdekességekkel, kuriózumokkal is szolgál. A könyvbemutató végén a szerzők egyike, Piroska Katalin nyilatkozott a Krónikának.

– **Mi a jelentőségük vagy különlegességük ezeknek a színlapoknak? Más, mint a mai értelemben vett plakát?**

– A 19. század második felétől 1918–19-ig a színháznak jóformán az egyedüli hirdetmény-lehetősége volt. Először is, rendkívül díszesek, tehát minél mutatósabb volt egy színlap – gondolom –, annál szívesebben mentek az emberek megnézni az előadást.

Az egyik színháztörténész azt mondta, hogy a plakát a színház díszruhája.

Ez nagyon találó, mert minél szebb volt egy plakát, bizonyára annál inkább vonzotta az embereket. Bár én nagyon csodálkozom, mert az akkori statisztika szerint a lakosság több mint fele nem tudott olvasni... Lehet, hogy azért voltak olyan díszesek, hogy valamit azok is értsenek belőle, de ezt csak én feltételezem.

– **Megmaradtak hiánytalanul ennek az időszaknak a színlapjai, illetve, ami felelhető, hol találták meg?**

– Az anyag legnagyobb része az Országos Széchenyi Könyvtárban van, ott több mint ötezer aradi színlap található. Nagyon kevés van meg két példányban, tehát önálló, egyedi darabok. De ha belegondolunk, hogy az 1800-as évek közepétől évente több mint háromszáz előadás volt Aradon, akkor rájövünk, hogy a meglévő színlapok egyharmadát sem teszik ki az akkori színdaraboknak. Tehát ebből statisztikát készíteni nem lehet, csak egyenként értékelni őket. A kutatók számára viszont nagyon fontos, csak, hogy egy példát mondjak: amikor nekifogtunk a munkának a Széchenyi-könyvtárban, éppen ott volt egy kolozsvári kutató, és rögtön megkérdezte, hogy Vörösmarty Mihály Az áldozat című darabját vajon játszották-e Aradon, mert ha igen, nagyon szeretné látni a plakátját. Véletlenül épp megtaláltuk, és elküldtük neki.

A könyv az Irodalmi Jelen Könyvek-sorozatban jelent meg a Concord Media kiadásában, az aradi kulturális központ támogatásával, közreműködött dr. Kőfalvi Tamás

Fotó: Pataky Lehel Zsolt

Ezért feltételezem én, hogy a színháztörténészek számára nagyon fontos ez a gyűjtemény. Mert képet ad nemcsak arról, hogy kik szerepeltek egy-egy előadásban, hanem magáról a korról.

A helyárák mutatják a gazdasági viszonyokat, az, hogy mennyire díszített a színlap, vagy hányféle betűtípus van rajta, mutatja a nyomda fejlettségét abból a korból.

A színezése nem csak reklámcélú, hanem érdekes a korrajz szempontjából is. Ha valaki meg akarja tudni, hogy miként éltek abban az időben, megnézi, hogy mennyibe került egy színházjegy.

– **Tehát nemcsak színháztörténészeknek hasznos, hanem helytörténészeknek is forrásmunka lehet?**

– Lényegében ez a könyv nem is a színházról szól, hanem a színlapok formájáról, betűtípusairól, keletkezéséről, a nyomdákrol, a színlap formájáról. Maga a színház, mint olyan, még az egyharmadát se foglalja el a könyvnek. Van egy egészen rövid színháztörténeti rész, azt hiszem, tíz oldal, vagy még annyi sem. Magáról a színlapról szól, és ilyen munkát nem nagyon találtunk.

A forrásanyagot is elég nehezen szedegettük össze. Tulajdonképpen mi ezeket a színlapokat egyszer már átnéztük, mikor írtuk az első, meg a második kötetet ([Az aradi magyar színjátszás 130 éve](#) I. [2012] és II. [2018] – szerk. megj.), és nagyon segített a munkában, hogy akkor rengeteg jegyzetet készítettünk. Ezeknek a jegyzeteknek az alapján a férjem számítógépbe írta a címeteket, a dátumokat, így csak ezt a gyűjteményt kellett kiegészíteni.

Ebben a munkában az orozlánrész a férjemé. Készített rengeteg fotót is az aradi múzeumban, amelynek a vezetői nagyon nyitottak voltak, és ennek alapján összeállítottunk egy listát, de abban nem szerepelt 8500 cím, hanem csak mintegy kétezer. A többit szép lassan pótoltuk, mert ráérünk, nyugdíjasok vagyunk...

Népes érdeklődő közönség előtt mutatták be az Aradi színlapok című könyvet

Fotó: Pataky Lehel Zsolt

Óriási segítséget nyújtott Aradon a múzeum munkatársa, Nelu Scripciuc, aki román, és hétezer színlapot lefényképezett, elküldött nekünk, amiből otthon tudtunk dolgozni.

Az egész paksamétában, írd és mondd, három darab román színlap volt, a többi mind magyar, de megcsinálta szívvel-lélekkel.

A város is támogatta a kiadást, azért is háromnyelvű, és ingyen osztogatták itt a rendezvényen. Komolyan mondom, teljesen megvagyunk hatódva tőle.

– A korábbi könyveik meg a mostani kapcsán kérdezem: honnan ez a színháztörténet iránti szenvedély?

– Volt Aradon egy magyartanár, Ficzy Dénes, aki azt az ötletet adta nekem, amikor anno államvizsgáztam, hogy írjak az aradi színházról. Aradon nem nagyon tudják már, elfelejtették azt, hogy itt milyen komoly színházi élet volt. Ha Ficzy Dénes nem hívja fel a figyelmem rá, akkor lehet, hogy neki sem fogok. De az államvizsga-dolgozatom csak egy pici része volt az egésznek. Ezután továbbra is érdekelt a dolog, és szerencsére sikerült „megfertőzni” a férjemet is vele. S főleg a fiamat, aki számítástechnikai szakember, és nagyon sokat segített nekünk. Nélküle nem boldogultunk volna.

– Volt-e olyan színháztörténeti kuriózum, amire rácsodálkoztak, amit önök sem tudtak még az aradi-magyar színjátszásról?

– Például az operajátszás. Én nagyon szeretem az operát, még Kolozsvárról. De hogy itt adtak először Wagner-operát vidéken magyarul, azt nem tudtam volna elképzelni! Hogy nem Kolozsváron, hanem Aradon... És országos elismerést kapott az előadás!

Vagy az, hogy Ibsent tizenegy évvel korábban játszották itt, mint Pesten.

Ezt sem tudtam, míg meg nem néztük ezt. Az aradi színjátszás valahogy kiesett az érdeklődési körből, és nem tudom, hogy mennyiben támasztottuk fel az érdeklődést a könyveinkkel, de ha elkezdik nézni a színlapokat, akkor talán.

*A könyvbemutató végén sok régi ismerős dedikáltatta a szerzőkkel a kötetet
Fotó: Pataky Lehel Zsolt*

– **Önök Kiskunfélegyházán élnek két-három évtizede, de nem szakadtak el Aradtól, ezt jelzik a köteteik, illetve az, hogy nagyon sok aradi rendezvényen találkozni önökkel.**

– Ide Félegyháza az autópályán másfél óra. Főleg, hogy most nincs határellenőrzés. 47 éves voltam, amikor elmentem Aradról, tehát az életem java itt telt. A rokonaink itt élnek, a barátaink jó része is itt van. S ha másfél óra alatt ideérhetünk, akkor miért ne jöjjünk? A fiam is itt született, ő is szívesen jön.

– **Az 1948-ban megszüntetett aradi magyar színjátszás mai utódja a több mint másfél évtizede alapított Aradi Kamaraszínház. Gyakran látogatják az aradi előadásokat?**

– A Nemzeti Színház is volt itt egy párszor, és nekünk egyszerűbb volt eljönni Aradra, itt megnézni, mint felmenni Pestre. Sokszor azért jöttünk át, mert itt játszottak valamilyen híres darabot: megnéztük, öcsémnél aludtunk, másnap hazamentünk. Nagyon élénk színházi élet folyik itt. Maga a kamaraszínház tulajdonképpen néhány tagból áll, de mindig hívnak valamilyen előadást, amit érdemes megnézni. Úgyhogy nem mondom, hogy folytatása a régi színháznak, de legalább van magyar színházi élet Aradon újra.

Pataky Lehel Zsolt

<https://kronika.ro/kultura/majdnem-150-ev-korraja-fedezheto-fel-az-aradi-szinlapokbol>

2025.12.05